

42. WIEDEN I PORTILLO, J., WIEDEN I VIÑARTA, E. «Esclerotomia ab. externo del Dr. Foroni, de Génova. Modificacions en l'instrumental i indicacions i avantages d'aquesta intervenció de la catarata. Técnica que nosaltres empleiem en l'actualitat», Idem, p. 367.
43. CORACHAN, M. *Diccionari de Medicina*, Barcelona, Salvat Editors, S.A. 1936.
44. MARI BALCELLS, V. J. «El proyectado X Congreso de Médicos y Biólogos de Lengua Catalana, Valencia, 1938». En: *VII Congre. Nac. Hist. Med.: Actas*, Alacant, 1984, vol. III.
45. MARI BALCELLS, V. J. «El Dr. Manuel Corachan García. Su vida. Análisis crítico de su obra», Barcelona, Tesis Doctoral, 1981.
46. «Novè Congrès de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana», *Tribuna Médica*, 23/26.09.1976, p. 73..

L'aportació valenciana als Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. De Perpinyà (1976) a Palma (1992)

JOSEP BERNABEU MESTRE

Professor titular d'Història de la Ciència
Director del Secretariat de Normalització Lingüística
Universitat d'Alacant

383

L'aportació valenciana als Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, pel que fa als nou primers Congressos (1913–1936), va estar objecte d'una completa anàlisi a través del treball que va publicar el professor Emili Balaguer Perigüell, també President, amb motiu del Dotzè Congrès, que va tenir lloc el 1984 a Castelló i a Benicàssim.¹

Per aquest motiu, la nostra contribució es limitarà, com és lògic, a l'anàlisi dels darrers cinc Congressos. És a dir, des del Desè Congrès, que va tenir lloc a Perpinyà el 1976, al Catorzè Congrès, que vam fer a la ciutat de Palma el mes de setembre de 1992.

Per a intentar aportar algunes reflexions sobre quina ha estat la presència valenciana en tots aquests Congressos farem referència, breu, en primer lloc, a la situació sociolingüística del País Valencià. En segon lloc, ens ocuparem de l'anàlisi temàtica de l'aportació valenciana, com també dels principals grups i institucions que han estat darrere de les ponències i comunicacions. Per últim, exposarem alguns comentaris sobre el futur dels Congressos de Metges i Biòlegs i allò que poden representar des de la perspectiva valenciana.

Llengua i ciència al País Valencià (1976–1995)

No és aquest el lloc ni el moment per a fer balanç de la situació sociolingüística a les terres valencianes. Tampoc ens considerem les persones més

idònies per a fer-ho. No obstant això, ens ha semblat oportú recuperar el marc ampli de la situació del català al País Valencià, i més concretament en l'àmbit científic, per a poder contextualitzar la quantificació de la presència valenciana en els Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana que han tingut lloc en els darrers vint anys.

Fa ara uns mesos, teníem ocasió de participar en la Universitat de Vigo en una taula rodona sobre «Normalització lingüística en les universitats». La casualitat va voler que ens precedira en l'ús de la paraula la representant de la Universitat Politècnica de Catalunya, que argumentant la situació de «normalitat» que vivia el català a la seua institució, renunciava a parlar de normalització. Com pot endevinar el lector, les primeres paraules de la nostra intervenció, en qualitat de representant de la Universitat d'Alacant, van ser per a reivindicar la necessitat de parlar, en el cas valencià, de normalització i, encara més, d'iniciar el procés de normalització.

L'anècdota, que acabem de referir posa de manifest un dels principals determinants en l'anàlisi de l'aportació valenciana als Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, l'absència d'un autèntic procés normalitzador del valencià, encara més greu pel que fa a l'àmbit científic i sanitari.

Tanmateix, no es pot negar la influència positiva que la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, promulgada el 1981, ha tingut sobre l'escolarització, a nivell de l'ensenyament primari i secundari. Els efectes alfabetitzadors són evidents i en aquests moments més del 30% dels universitaris valencians del primers cursos manifesten saber parlar, llegir i escriure, correctament, el valencià. Però també es cert que l'aplicació de la Llei ha estat limitada fonamentalment a aquests nivells de l'ensenyament, i que ha mancat la seua aplicació a altres esferes, com ara l'àmbit universitari i, sobretot, ha mancat una autèntica política de normalització lingüística dins de la pròpia administració autonòmica.

L'àmbit de la ciència, fonamentalment les universitats valencianes, i l'àmbit de la sanitat, el Servei Valencià de Salut i la Conselleria de Sanitat i Consum, han estat orfes d'un procés de normalització lingüística. Només en el cas de les universitats valencianes, en especial la de València (Estudi General), s'han iniciat activitats importants encaminades a normalitzar l'ús del valencià en els darrers anys, i en molts casos amb la col·laboració de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat Valenciana.

Les persones i els grups que han intentat fer un ús normal del català al seu lloc de treball o en les seues activitats docents i investigadores s'han trobat, en el cas valencià, amb una realitat administrativa i institucional que encara està molt lluny, no ja de considerar prioritària la recuperació d'una llengua i d'una cultura pròpies, sinó tampoc el fet d'assumir la pluralitat lingüística i cultural de la societat on es troba.

Aquesta situació descrita respon, en bona mesura, a l'absència de voluntat política que en matèria de normalització lingüística han mostrat els suc-

cessius governs autonòmics en els tretze anys d'Estatut. Aquesta manca d'iniciativa pot reflectir la crispació que ha viscut i viu la societat valenciana en tot allò referit a la llengua pròpia, que també ha contribuït a empitjorar la situació i a augmentar la indefinició i la inhibició de molts organismes i institucions, com ara els mateixos col·legis de metges. L'argument que es tracta d'una qüestió polèmica ha estat darrere de la resposta negativa a moltes de les sol·licituds d'ajuda, que amb motiu de l'organització dels Congressos de Metges i Biòlegs, s'han adreçat a diferents institucions valencianes en aquests últims anys.

De fet el repàs pormenoritzat dels comitès d'honor, la relació d'institucions col·laboradores, o les cròniques que apareixen als llibres d'actes del Desè, Onzè, Dotzè, i Tretzè Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana reflecteixen la progressiva insensibilitat i inhibició d'institucions valencianes tan fonamentals en el procés de recuperació de la llengua a l'àmbit de la salut i de les ciències de la vida, com són la Conselleria de Sanitat i Consum o els col·legis professionals, entre altres.

Amb motiu del Desè Congrès (Perpinyà, 1976), un grup d'estudiants de la Facultat de Medicina de València presentava una comunicació sobre «Els estudiants i la llengua a la Facultat de Medicina de València»,² i entre les conclusions destacaven el fet que la no-docència en valencià no es podia atribuir a la falta de voluntat dels estudiants, sinó a la manca de política lingüística del centre. Vint anys després, aquesta conclusió manté part d'actualitat, i encara que els esforços de la Universitat de València en matèria de normalització lingüística han estat importants, la Facultat de Medicina de València, com la majoria de facultats i escoles de les quatre universitats valencianes, està molt lluny de poder atendre la demanda de docència en valencià que manifesten els estudiants. En el procés de formació dels professionals de la salut valencians, el català no hi és present, i si li afegim l'absència d'estímuls, quan no la presència d'entrebancs, que trobem en l'àmbit de l'activitat professional, pública o privada, per a fer ciència en català, podrem entendre i valorar una mica millor l'aportació valenciana als Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana.

L'aportació valenciana als Congressos de Perpinyà (1976), Reus (1980), Benicàssim (1984), Andorra (1988) i Palma (1992)

La presència valenciana als cinc Congressos que estem considerant ha estat una realitat tant des del punt de vista organitzatiu com de contingut científic; a més de l'organització del Catorzè Congrès (Castelló-Benicàssim, 1984), els valencians han estat presents a través d'una vice-presidència i de vocalies en totes les comissions organitzadores.³ A més, des del Congrès d'Andorra (1988), Acció Cultural del País Valencià es va sumar a la Societat Catalana de Biologia i l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears com a entitats convocants dels Congressos.⁴

L'aportació científica dels valencians ha estat determinada, com és lògic, per les temàtiques proposades, però ha estat influïda també per les línies de treball desenvolupades pels diferents grups que han participat en els successius Congressos.

Un dels grups que han col·laborat des del Congrés de Perpinyà (1976) ha estat el liderat per Francesc Asensi des de l'Hospital Infantil de la Ciutat Sanitària La Fe de València, que hi va participar en la taula rodona dedicada a la «Dinàmica de la infecció. Infeccions del sistema nerviós en la infància».⁵ La participació valenciana d'aquella taula rodona es va completar amb les comunicacions presentades pel professor Joan Brines i altres col·laboradors de la Càtedra de Pediatria de la Facultat de Medicina de València,⁶ i amb la comunicació presentada per Ferran Martínez Navarro sobre els aspectes epidemiològics de la infecció meningocòccica.⁷

També a l'Onzè Congrés (Reus, 1980), des de la Secció d'Oncologia Pediàtrica del mateix Hospital Infantil de La Fe, van participar amb la coordinació de diferents serveis de pediatria d'hospitals valencians en la ponència sobre «Biologia del càncer».⁸ La participació valenciana en aquesta ponència es va completar amb una comunicació de contingut epidemiològic signada per Ferran Martínez Navarro i altres col·laboradors.⁹

A més del grup de l'Hospital Infantil de la Ciutat Sanitària La Fe de València, un altre grup que ha tingut una participació regular en els Congressos és el col·lectiu d'historiadors de la Medicina i de la Ciència, i de documentalistes, formats a la Càtedra d'Història de la Medicina i a l'Institut d'Estudis Documentals i Històrics sobre la Ciència de la Universitat de València. Així, al Congrés de Perpinyà (1976), van tenir una participació nombrosa en la ponència dedicada a analitzar «la funció social de la medicina», i més concretament en la taula rodona dedicada a estudiar «el pas de la medicina individual a la medicina col·lectiva».¹⁰ Taula en la qual també va participar la secció de sòcio-medicina de la Reial Societat d'Amics del País Valencià.¹¹ Pel que fa al Congrés de Reus (1980), el col·lectiu d'historiadors de la medicina va comptar amb la participació de Francesc Bujosa Homar, en aquell moment professor d'Història de la Medicina a la Universitat de València.¹²

Però, sens dubte, va ser en el Congrés de Castelló-Benicàssim (1984), on més va destacar la contribució científica valenciana i fins i tot hi va haver una representació institucional valenciana prou important.¹³ Destaca també el suport que va donar al Congrés l'escriptor Joan Fuster, que no sols va acceptar la presidència honorífica, sinó que va voler fer-ho palés amb la seua presència física en l'acte de cloenda.

Pel que fa al programa científic del Dotzè Congrés, aquest va comptar amb la participació com a conferenciant dels científics valencians Alfred Giner Sorolla i Josep Vidal Beneyto. Les seues intervencions van abordar aspectes tan suggerents del procés d'emmalaltir com «carcinogènesi, quí-

mica i ambiental: mecanismes, fets i fal·làcies»,¹⁴ o «la malaltia, territori social».¹⁵

La ponència central del Congrés de Benicàssim (1984), el procés d'emmalaltir, va estar desenvolupada per Ferran Martínez Navarro, en aquells moments director general de Salut Pública en la Conselleria de Sanitat, Seguretat Social i Treball de la Generalitat Valenciana, i Pere Boix Ferrando.¹⁶ Van ser també nombroses les comunicacions presentades a les diferents seccions del Congrés. Destaca la col·laboració de la Secció d'Oncologia Pediàtrica i Secció de Genètica de l'Hospital Infantil La Fe de València, dins de l'apartat de la ponència dedicada a analitzar els aspectes biològics del procés d'emmalaltir.¹⁷ En la secció on la ponència va abordar els aspectes ambientals, coordinada per la professora de la Universitat de València Maria Rosa Miracle, la participació, especialment, des de l'àrea de ciències bàsiques de la Universitat de València (Estudi General),¹⁸ va ser important. Com també ho va ser en la dedicada al sistema sanitari,¹⁹ i a l'entorn social i cultural del procés d'emmalaltir.²⁰

Pel que fa a la participació del estudiants valencians en el Dotzè Congrés (Benicàssim, 1984), a més de tenir lloc la presentació de les Joventuts Mèdiques del País Valencià, la seua col·laboració es va concretar en la presentació de dues comunicacions sobre la situació del valencià a les facultats de Medicina de les universitats d'Alacant i de València,²¹ a la taula rodona que es va dedicar a analitzar «La situació de la llengua a les Facultat de Ciències de la Salut dels Països Catalans. Anàlisi actual i perspectives de futur». Els resultats que presentaven els estudiants eren el 1984 poc engrescadors. En la Facultat de Medicina de València consideraven que el català estava «estancat, fins i tot en regressió», i en la d'Alacant els resultats resultaven poc alentadors, tot i reconèixer que «gran nombre d'enquestats comencen a preocupar-se pel tema». Onze anys després, podem afirmar que la presència del català en les dos institucions continua essent testimonial.

El Congrés d'Andorra (1988) va comptar amb una participació valenciana prou important. Alfred Giner Sorolla va tornar a pronunciar, dintre de la ponència dedicada a analitzar «La manipulació de la matèria viva», una conferència convidada sobre «Síntesi i utilització de mol·lècules anàlogues en els àcids nucleics».²² En aquesta mateixa ponència, hi va haver participació valenciana en tres de les quatre taules rodones que es van organitzar. En la dedicada a «La vida: des de l'origen a la creació de nous organismes», va participar el catedràtic de Dermatologia de la Facultat de Medicina de València, professor Antoni Castells Rodelles.²³ Els professors del Departament de Microbiologia de la Facultat de Farmàcia de València, Rafael Santandreu i Enric Herrero, van participar en la taula rodona dedicada a analitzar «La manipulació del material genètic».²⁴ Des de l'Hospital La Fe de València es van produir dues aportacions a la taula rodona sobre «Manipulació de la reproducció i estudis sobre genètica humana».²⁵

La segona de les ponències del Congrés d'Andorra (1988) va abordar el tema de les «Immunodeficiències», i va comptar també, entre els conferenciants convidats, amb la participació del valencià Alfred Giner Sorolla.²⁶ Així mateix, la taula rodona dedicada a «Immunosupressió i transplantament» va comptar amb la participació de Lluís Pallardo del Servei de Nefrologia de l'Hospital General La Fe de València.²⁷

Tanmateix, el Tretzè Congrés (1988) va comptar amb una secció anomenada «temes especials», on es van analitzar dues grans temàtiques: «Models de professional de salut», coordinada per Joan J. Paredes, de la Joventut Mèdica del País Valencià,²⁸ i «La SIDA com a problema de salut comunitari». La primera de les temàtiques va ser objecte d'una taula rodona («A la recerca d'un nou model de professional de la salut en un nou sistema sanitari»), que va comptar amb la participació del professor d'Història de la Ciència de la Universitat de València (Estudi General), Josep Lluís Barona,²⁹ i de Carles Mayordomo i Antoni Ortiz,³⁰ de Xàtiva. Pel que fa a la segona de les temàtiques especials, la taula rodona dedicada a la SIDA, va comptar amb la participació de l'epidemiòleg d'Alacant Ildelfonso Hernández Aguado.³¹

El Congrés d'Andorra (1988) comptava també amb una secció de comunicacions a les ponències i als temes especials. La participació valenciana presentava un ventall temàtic divers, tot i predominar els temes mediamambientals que es van presentar per part del Departament de Microbiologia de la Facultat de Ciències Biològiques de la Universitat de València (Estudi General).³² També van participar el Servei d'Hematologia, la Secció d'Oncologia Mèdica i Servei de Medicina Interna (Departament de Medicina Interna) de l'Hospital La Fe de València,³³ i el grup d'Història de la Medicina i de la Ciència del Departament de Salut Comunitària de la Universitat d'Alacant.³⁴

L'anàlisi temàtica que farem del darrer Congrés, el de Palma (1992), es limitarà a la revisió dels títols de les ponències i comunicacions presentades.³⁵ Un dels temes centrals del Congrés, el dedicat a la «Comunicació Mèdica als Països Catalans», va estar coordinat pel professor d'Història de la Ciència de la Universitat de València (Estudi General), Josep Lluís Barona, i va comptar entre els ponents Josep Lluís Barona mateix, en la secció de «publicacions»; la catedràtica d'Història de la Medicina de la Universitat d'Alacant, Rosa Ballester, en la secció «les persones que viatgen»; Vicent Alberola, de l'Hospital La Fe de València, en la secció «les paraules»; i Rafael Peris, professor de Documentació Mèdica de la Universitat de València (Estudi General), en la secció «centres de documentació, arxius d'històries clíniques i sistemes d'informació».

La segona de les temàtiques que va centrar el Catorzè Congrés (1992), dedicada al tema «Alimentació i salut», va comptar amb la participació dels ponents valencians: Rafael Sentandreu, del Departament de Microbiologia de la Facultat de Farmàcia de València, que va participar en la secció dedi-

cada a l'anàlisi dels «aspectes bàsics de l'alimentació humana: bioquímica, fisiologia i microbiologia»; i Emili Balaguer, Josep Bernabeu, Francesc Bolumar i Jesús Vioque, del Departament de Salut Pública de la Universitat d'Alacant, els quals ho feren en la secció d'«antropologia, història, sociologia i economia de l'alimentació».

En el capítol de comunicacions, la participació valenciana es va centrar, sobretot, en la ponència dedicada a la «Comunicació mèdica als Països Catalans», i de forma especial, destaca la presència de professionals de l'Institut d'Estudis Documentals i Històrics sobre la Ciència de la Universitat de València,³⁶ com també les col·laboracions dels estudiants a la secció dedicada a «les paraules»³⁷ i a les comunicacions lliures.³⁸

Pel que fa a les comunicacions valencianes presentades a la ponència sobre «Alimentació i salut», la secció d'«alimentació i etiopatogènia» va comptar amb la participació del grup de Francesc Asensi *et al.*, de l'Hospital La Fe de València,³⁹ de professionals del Centre de Salut Pública d'Alcoi,⁴⁰ i d'estudiants de la Facultat de Medicina de València.⁴¹ La secció de «transtorns de la ingesta alimentària» va comptar amb una comunicació elaborada per professionals de l'Institut Valencià d'Estudis en Salut Pública (IVESP) i el Centre Penitenciari d'Alacant.⁴² Per últim, dins de la secció d'«antropologia, història, sociologia i economia de l'alimentació», es va presentar una comunicació de caràcter històric,⁴³ i tres de contingut més actual.⁴⁴

Ciència i llengua al País Valencià. Una perspectiva de futur

Amb motiu de l'acte commemoratiu del setanta-cinquè aniversari del primer Congrés de Metges de Llengua Catalana,¹ teníem ocasió de recordar les paraules de Joan Francesc Mira en les quals manifestava: «els valencians anem passant l'últim terç del segle xx a bots i bacs entre la paranoia i la somnolència, entre bots d'obstusa histèria i una general passivitat indiferent». Doncs bé, considerem que la realitat sociopolítica que ens toca viure als valencians de finals del mil·lenni no es troba molt lluny de la situació descrita per Mira. La recuperació plena de la llengua i cultura pròpies presenta entrebancs importants. La manca de voluntat política i aquella passivitat indiferent a la qual fèiem referència, plantegen incògnites importants sobre les possibilitats de normalització del valencià.

Però com també assenyalàvem en l'acte esmentat, en moments d'incertesa, cal tenir les coses clares sobre nosaltres mateixos i, a través d'exercicis de memòria col·lectiva, reconèixer el nostre passat per a poder encarar-nos amb un futur ple de possibilitats. Els valencians érem en l'inici dels Congressos de Metges de Llengua Catalana, i hem estat presents, amb poca o molta participació, en totes les convocatòries. Allò que representen aquests Congressos, la possibilitat d'afermar, des de la ciència, una cultura nacional comuna, és un clar referent en el procés de recuperació i normalització

del valencià. El repte passa per aconseguir que els futurs professionals de les ciències de la salut visquem com a pròpia i necessària aquella recuperació i normalització, tant com a professionals responsables, com a ciutadans solidaris amb el seu País.

NOTES

1. BALAGUER PERIGÜELL, E. «L'aportació valenciana als Congressos de Metges de Llengua Catalana». Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, València, 1984, 20 p.
2. MARÍN I.; SANZ, F., et al. «Els estudiants i la llengua a la Facultat de Medicina de València». A: *Desè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Barcelona, ACMCB/SCB, 1976, p. 549-564.
3. A Perpinyà la vicepresidència va recaure en Emili Balaguer; a Reus, en Ferran Martínez Navarro; a Benicàssim, en Francesc Asensi i Miquel Gil Corell; a Andorra, en Vicent Alberola; i a Palma, en Rafael Sentandreu. A més han participat com a secretaris de comissió organitzadora Cesar Sainz, Eduard Bartrina i Josep Redon (Benicàssim, 1984), com a tresorer i comptador Salvador Llorca (Benicàssim, 1984, Andorra, 1988), com a vocals Cèsar Sainz (Reus, 1980), Vicent Albiach, Lluís Cervero, Àngel Llàcer, Francesc Miralles (Benicàssim, 1984), Josep Bernabeu, Lourdes Jovani, Àngel Llàcer, Inmaculada Molina, Joan Paredes Carbonell, Vicent Ripollés, i Pere Pau Soto Ferrando (Andorra, 1988), i com a membres del comitè científic Francesc Asensi i Joan Paredes Carbonell (Andorra, 1988).
4. «Resolucions de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, de la Societat Catalana de Biologia, i de l'Acció Cultural del País Valencià, relatives al Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Andorra, 1988, p. 3-4.
5. ASENSI, F., et al. «Complicacions i seqüeles de les meningitis purulentes en la infància. Estudi de 294 casos». A: *Desè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Barcelona, ACMCB/SCB, 1976, p. 153-159.
6. BRINES, J., et al. «Diagnòstic i tractament de les meningitis purulentes». A: *Desè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Barcelona, ACMCB/SCB, 1976, p. 138-152.
7. MARTÍNEZ NAVARRO, J. F. «Epidemiologia de la infecció meningocòccica al País Valencià». A: *Desè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Barcelona, ACMCB/SCB, 1976, p. 115-130.
8. FERRIS, J., et al. «Epidemiologia de la leucosis al País Valencià». A: *Onzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Barcelona, Col·legi de Metges de Barcelona, 1981, p. 77-87.
9. MARTÍNEZ NAVARRO, J. F., et al. «Mortalitat per càncer a la ciutat de València, 1979». A: *Onzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Barcelona, Col·legi de Metges de Barcelona, 1981, p. 117-139.
10. BALLESTER, R. «Medicina i societat als Països Catalans. D'Alfons I el Cast a Ferran II el Catòlic (1162-1479)». A: *Desè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. II Ponència: Funció social de la Medicina*. Barcelona, ACMCB/SCB, 1976, p. 9-18; BALAGUER, E. «Medicina i societat als Països Catalans. Dels Reis Catòlics al Decret de Nova Planta (1479-1716)». A: *Desè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. II Ponència: Funció social de la Medicina*. Barcelona,

- ACMCB/SCB, 1976, p. 19-25; i BUJOSA, F. «Medicina i societat al País Catalans. Del Decret de Nova Planta a la societat de classes (1716-1834)». A: *Desè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. II Ponència: Funció social de la Medicina*. Barcelona, ACMCB/SCB, 1976, p. 26-33.
11. PERIS, R., et al. «Dotació hospitalària del País Valencià». A: *Desè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana.: Llibre d'Actes*. Barcelona, ACMCB/SCB, 1976, p. 364-378.
 12. Va participar dins de la sessió sobre «L'ensenyament de les ciències de la salut», en la taula rodona dedicada a analitzar aquesta qüestió. Vegeu *Onzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Barcelona, Col·legi de Metges de Barcelona, 1981, p. 436-438 i 451-452.
 13. Van acceptar participar en el Comité d'Honor el president de la Generalitat Valenciana; els consellers de Sanitat, Seguretat Social i Treball, i el conseller de Cultura, Educació i Ciència de la mateixa Generalitat; els presidents de les Diputacions d'Alacant, Castelló i València; els alcaldes d'Alacant i València; el rector de la Universitat de València (Estudi General); els presidents dels col·legis de Metges d'Alacant i de Castelló; i els presidents de l'Institut Mèdic Valencià i la Institució Valenciana d'Estudis i Investigació. A més, entre les institucions col·laboradores figuraven les facultats de Ciències Biològiques, de Farmàcia, de Psicologia i de Ciències Econòmiques de la Universitat de València (Estudi General), diversos ajuntaments valencians (Alacant, Benissa, Castelló, València, Vila-Real, i la Vall d'Uixó), la Reial Societat Econòmica d'Amics del País Valencià, Acció Cultural del País Valencià, i la Caixa d'Estalvis de Castelló.
 14. GINER-SOROLLA, A. «Carcinogènesi química i ambiental: mecanismes, fets i fal·làcies». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 55-84.
 15. VIDAL BENEYTO, J. «La malaltia, territori social». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 75-84.
 16. MARTÍNEZ NAVARRO, F.; BOIX FERRANDO, P. «El procés d'emmalaltir. Aproximació conceptual». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 87-100.
 17. FERRIS, J., et al. «Recaigudes fora de tractament en les leucèmies limfoblàstiques agudes (LLA), recidives o segona leucèmia?»; «Factors biològics (genètics) i ambientals en el procés d'emmalaltir: cancers familiars»; «Seguretat en l'ús de les drogues antimitòtiques»; i «Terapia inductiva de malaltia». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 103-106; 107-113; 115-118; i 339-343.
 - SENTANDREU, R.; HERRERO, E. «L'enginyeria genètica i el tractament de la malaltia». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. Ponència: El procés d'emmalaltir*. Barcelona, IEC/Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 81-86.
 18. ENQUIDANOS GARCÍA, M.; CAMPOS ANDREU, A. «Estudi epidemiològic de malalties al·lèrgiques en el País Valencià: estudi en dues poblacions de medi rural i urbà (Projecte ORBA)». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 141-145.
 - COSTA, M.; PERIS, J. B.; STIIBING, G. «Sobre algunes intoxicacions vegetals freqüents a l'àrea valenciana». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. Ponència: El procés d'emmalaltir*. Barcelona, IEC/Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 113-116.
 - FLORS I BONET, A., et al. «Perspectives actuals del tractament d'aigües residuals per mètodes anaerobi». A: *Dotzè Congrés de Metges*

- i Biòlegs de Llengua Catalana. Ponència: El procés d'emmalaltir.* Barcelona, IEC/Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 117–128. GARCÍA, A.; FAJARÍ, M. «La contaminació acústica a la ciutat de València». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. Ponència: El procés d'emmalaltir.* Barcelona, IEC/Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 129–135. GIL I CORELL, M. «La ciutat com a ecosistema». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. Ponència: El procés d'emmalaltir.* Barcelona, IEC/Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 137–146. DE LA GUARDIA, M. «Els elements metabòlics com a índex de contaminació i llur efecte sobre la salut». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. Ponència: El procés d'emmalaltir.* Barcelona, IEC/Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 153–166.
19. Aquesta secció va estar coordinada per Francesc Bolumar i Montrull, del Departament de Salut Comunitària de la Universitat d'Alacant i va comptar amb la participació de membres d'aquest Departament, com la comunicació presentada per BENAVIDES, F., et al.: «Les notificacions d'incapacitat laboral transitòria com a font d'informació sanitària» A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes.* Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 303–316. També la d'un grup ampli de professors de l'Escola Universitària d'Infermeria de la Universitat de València (Estudi General), qui va presentar una comunicació, signada per LLÁCER, A. et al., sobre «Survey de necessitats bàsiques després d'una catàstrofe» A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes.* Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 283–289. Finalment, dos comunicacions: BOIX I FERRANDO, P. «Conseqüències sanitàries de les inundacions de 1982 al País Valencià. Estudi epidemiològic». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes.* Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 291–302. I RIPOLLÉS VILAR, V., et al. «La iatrogènia en les hemorràgies digestives altes». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes.* Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 317–319.
20. BERNABEU MESTRE, J. «Malaltia i evolució de la població en la parròquia d'Al Patró (La Marina Alta), 1626–1800. Aportació a l'epidemiologia i la demografia històriques del País Valencià». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes.* Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 203–216. ADAM DONAT, A.; MONTERO PIÑAR, I.; GÓMEZ BENEITO, M. «Influència dels esdeveniments de la vida en el comportament clínic i assistencial de la malaltia». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes.* Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 217–224. Ballester, R., et al. «Estratègies per a la introducció de les ciències socials en la formació dels professionals de la salut». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes.* Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 225–233.
21. CARBONELL SORIANO, M., et al. «El cas de la Facultat de Medicina de València». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes.* Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 367–385; BADENES I MARTÍN, X. «Situació del valencià a la Facultat de Medicina d'Alacant». A: *Dotzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes.* Barcelona, IEC/ Institució Alfons El Magnànim, 1984, p. 387–413.
22. GINER-SOROLLA, A. «Síntesi i utilització de mol·lècules anàlogues en els àcids nucleics». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre de Ponències.* Andorra, 1988, p. 25–36.
23. CASTELLS I RODELLAS, A. «El cultiu de teixits com a formació de nous organis-

- mes». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre de Ponències*. Andorra, 1988, p. 79-85.
24. SENTANDREU, R.; HERRERO, E. «Manipulació genètica de bacteries i llevats». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre de Ponències*. Andorra, p. 99-107.
25. BADIA, L.; PRIETO, F.; ASENSI, F. «Aportació de la citogenètica a l'estudi de les hemopaties». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre de Ponències*. Andorra, p. 123-136. MOLINA, I., et al. «Manipulació in vitro d'embrions de ratolí: controls biològics». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre de Ponències*. Andorra, p. 155-165.
26. GINER-SOROLLA, A. «Tractament de les immunodeficiències: perspectives i repte». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre de Ponències*. Andorra, p. 255-267.
27. PALLARDÓ I MATEU, L.M. «Aspectes immunològics de la selecció de donant i receptor en el transplantament renal». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre de Ponències*. Andorra, p. 277-283.
28. Un ampli col·lectiu de les mateixes Joventuts Mèdiques del País Valencià, va presentar la ponència: ARAYO, I., et al. «Estudi prospectiu sobre el tema "models de professional"». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre de Ponències*. Andorra, p. 401-426.
29. BARONA VILAR, J.L. «Funció social del metge: una perspectiva històrica». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Andorra, 1988, p. 47-55.
30. MAYORDOMO, C. I ORTIZ, A. (ORTIFUS). «L'atenció primària en l'organització sanitària actual. Una reflexió». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Andorra, 1988, p. 57-67.
31. HERNÁNDEZ AGUADO, I. «Caracterització quantitativa de la SIDA en el països de parla catalana». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre de Ponències*. Andorra, p. 477-481.
32. SORIA, J. M., BELDA, F., CATALAN, J. P. «Problemàtica de les aigües continentals: la llacuna de San Benito, Vall de Cofrents». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Andorra, 1988, p. 83-89. ALFONSO, M. T., et al. «Estudi de tres basses distròfiques de la Torbera de Torreblanca (Plana Alta)». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Andorra, 1988, p. 91-99. També, sobre temes mediambientals, i des dels Viviers Municipals de l'Ajuntament de València: COLOM, W., et al. «Els ullals del Parc Natural de l'Albufera de València com a indicadors de l'impacte antròpic». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Andorra, 1988, p. 79-82.
33. REYNÉS, G., et al. «Neoplàsies malignes en pacients infectats pel virus de la immunodeficiència humana». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Andorra, 1988, p. 175-178. LÓPEZ ALDEGUER, J., et al. «Segones neoplàsies en l'evolució de la malaltia de Hodgkin». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Andorra, 1988, p. 227-230.
34. BALAGUER, E., et al. «L'antropologia mèdica en la formació dels professionals de la salut. Revisió i anàlisi d'una experiència docent». A: *Tretzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana: Llibre d'Actes*. Andorra, 1988, p. 355-361.
35. Vegeu *Comunicacions (Resums)*. *Catorzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana*. Palma, , 1992, 118 p..
36. LLORET PASTOR, J. «Els sabers fisiològics a les publicacions mèdiques valencianes (1900-39)»; ALEIXANDRE BENAVENT, R., et al. «Anàlisi de l'activitat mèdica

dels Països Catalans mitjançant la base de dades IME», i «Circulació internacional de les publicacions mèdiques dels Països Catalans durant el primer terç del segle xx»; MARSET I GARCIA, S., et al. «Creació, organització i gestió d'un centre de documentació per a un servei d'oftalmologia»; i PORCEL, A., et al. «Projecte de creació d'un centre de documentació d'atenció primària».

També hi va participar Enrique Perdiguero de la Divisió d'Història de la Medicina del Departament de Salut Pública de la Universitat d'Alacant amb la comunicació «La fraternidad Médico-Farmacéutica (Alacant, 1886-1888). La lluita per l'hegemonia en la gestió de la salut i la malaltia»; i S. Rodríguez Martínez, de València, amb la comunicació «De l'aprenentatge a la formació científica: els estatuts del Col·legi d'Apotecaris i del "Colegio de Farmacéuticos" de València».

37. Els estudiants de la Facultat de Medicina de la Universitat d'Alacant van presentar dues comunicacions: PASTOR, J. R., et al. «El valencià a la Facultat de Medicina d'Alacant»; i ESPLUGUES, J. X. «El valencià en la relació metge-malalt». També hi va haver participació valenciana en la comunicació d'AYMERICH, M., et al. «Estat actual del català en els estudiants de biologia i medicina de les Balears, Catalunya i País Valencià».
38. Aquest va ser el cas de BANYULS, B. I ESPLUGUES, J. X., estudiants de la Universitat d'Alacant, amb la comunicació sobre «Relació plantes-salut al terme de Benissa (Alacant)».
39. «Problemes nutricionals dels pacients amb SIDA en la infància».
40. MONTLLOR, P., et al. «Ingesta de calci làctic i prevenció d'osteoporosi».
41. SENDRA, N., et al. «L'alimentació dels estudiants».
42. PAREDES, J., et al. «Estudi dels nutrients en el menú d'un centre penitenciari al País Valencià».
43. BENET BENET, E.; RODRÍGUEZ MARTÍNEZ, S., de València, sobre «Alimentació i dietes a l'Hospital General de València. El reglament de l'any 1850».
44. LÓPEZ, M. P., et al., de la Divisió d'Història de la Medicina del Departament de Salut Pública de la Universitat d'Alacant, van presentar una comunicació sobre «Els comerços de dietètica a l'àrea urbana d'Alacant»; i Llàcer, À., et al., en una col·laboració entre la Universitat de València (Estudi General) i la Conselleria de Sanitat i Consum de la Generalitat Valenciana; dos comunicacions sobre «Indicadors de consum metabòlic. I: Prevalença de sedentarisme a l'estudi de cinc comarques valencianes», i «Indicadors de consum metabòlic. II: Prevalença de sobrepès, adipositat global i zonal a l'estudi de cinc comarques valencianes».
45. *Llibre d'Actes. Tretzè Congrès de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana*. Andorra, 1988, p. 381-382.

LA CATALUNYA DEL NORD I MÉS ENLLÀ, ENCARA

MARTÍ D'OC

Per bé que l'any 1913 el metge Jordi Baux, de Perpinyà, fos congressista del Primer dels nostres Congressos, i per bé que quan foren aprovats els Estatuts de l'Associació General de Metges de Llengua Catalana, el 17 de març d'aquest 1913, entre els signants que donen fe de l'aprovació

hi ha una representació de la *Gazette Catalane* de Perpinyà, és ben clar que aquesta presència fou testimonial i no tingué una sòlida i activa continuïtat. Així, es pot dir amb tota propietat que fou el Setè Congrès, l'any 1932, el que estrenà una nova procedència d'assistents: el nord de l'enyorança de les gestes comunes. Jordi Baillat, de Perpinyà, i els professors Ismael Girard i Camil Soula, de Tolosa del Llenguadoc, van comptar des d'aleshores com a fervents participants de l'empresa. En aquest Setè Congrès, un dels presidents d'honor era el degà de la Facultat de Medicina de Montpeller.

Ismael Girard fou vocal de la Junta Organitzadora del Vuitè Congrès.

Després del Congrès de Perpinyà, Camil Soula publicà a la revista *La Medicina Catalana* (número 35-36, agost-setembre 1936) un article amb el títol "La lliçó de Perpinyà". Hi deia:

«La celebració del Congrès de 1936 a Perpinyà fou decidida en el Congrès de 1934. El doctor Baillat, de Perpinyà, assistí a aquell Congrès i acceptà de llançar la idea de residenciar el vinent a Perpinyà. El doctor Baillat fou admirablement comprès pels col·legues rossellonesos. Els metges catalans francesos han organitzat així un Congrès absolutament perfecte.

Aquest resultat mereix d'ésser subratllat, car aquesta circumstància és la primera en què la llengua catalana s'ha manifestat com una llengua científica, és a dir com una llengua moderna fora d'Espanya.»

...

«Hi ha un punt fora de dubte del qual tenim el deure de fer la remarca: en el terreny mèdic, la ciència catalana és indiscutiblement de primera classe com a valor internacional.»

...

«La llengua és de tots els atributs ètnics el més fàcil de perdre i el més difícil de recuperar, pel fet que reclama l'esforç individual.»

Al cap de quaranta anys, Camil Soula —si no hagués mort el 1963— hauria pogut veure com "l'esforç individual" esmerçat en la recuperació de la llengua era, en moltes voluntats, tenaç, carregat d'il·lusió i ben viu. L'indefallent Jordi Baillat, el dia de la sessió de clausura del Desè Congrès (1976) i en qualitat de vicepresident, recordà la reunió de la Societat Catalana de Pediatria que havia tingut lloc a Cuixà vuit anys abans, el maig de 1968, que, en rigor, significà la represa de contactes dels metges catalans amb els del nord de l'Albera i expressà la seva admiració per la presència al Congrès, aquell dia de setembre de 1976, de tants de metges joves.

Des d'aquell maig de 1968, l'adhesió dels metges —i de molts no metges— del Rosselló, del Conflent i el Vallespir i de l'Alta Cerdanya, a totes les manifestacions culturals catalanes és féu habitual. En d'altres reunions de la

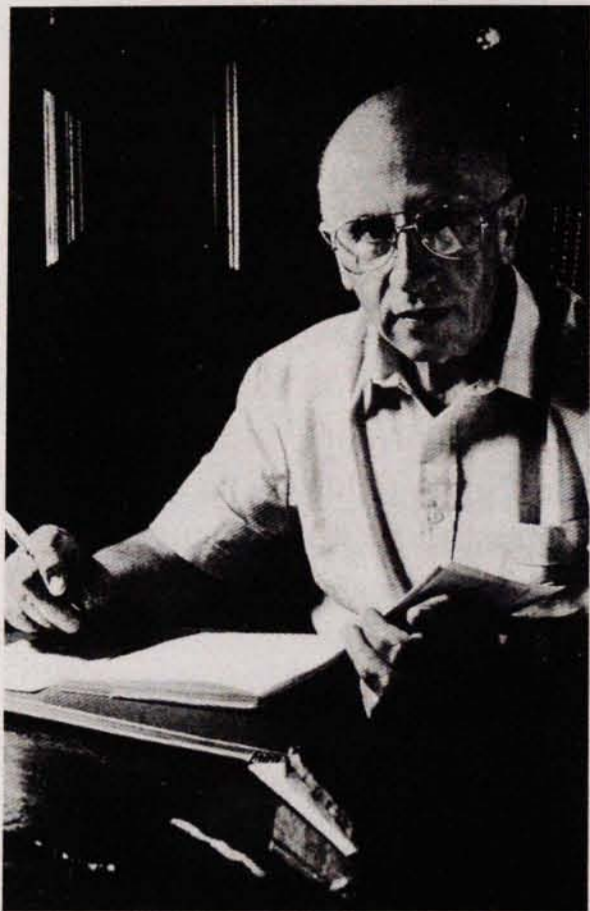

Figura 81.- Francesc Català (1929-1988), l'amic

Societat Catalana de Pediatria —a Vic, a Perpinyà, a Girona o a Alenyà—, a la Universitat de Prada o el Congrès Internacional d'Història de la Medicina Catalana de 1970 o la Societat Catalana d'Estudis Històrics, Filial de l'Institut d'Estudis Catalans, sempre era present la veu de la Catalunya del Nord. Aquesta permanent presència tenia una explicació: l'incommensurable amor a les arrels que sentia el metge de Vinçà, el poeta exquisit, l'historiador meticolós i enamorat, el gran amic que fou Francesc Català.

Francesc Català fou vicepresident de l'Onzè Congrès, l'any 1980, el de Reus. Des de la seva exemplar modèstia, el dia de la Sessió administrativa del Congrès, digué:

«Passar l'Albera i entrar a Catalunya, ha estat sempre per a nosaltres, catalans del Nord, un goig immens ja que, a més del paisatge semblant al nostre, ens ajuden a sentir plenament a casa una parla comuna i una mateixa cultura, l'una i l'altra més vives, aquí, i més acurades que en la nostra pròpia terra.»

«Assistir a les vostres reunions, a les quals amb tanta cortesia ens heu fet, sovint, participar, ha estat també, cada vegada, un plaer molt gran, insospitat abans per nosaltres, de sentir la medicina expressada amb tota normalitat en aquesta nostra llengua totalment exclosa al Rosselló de l'ensenyament i de la recerca mèdica i exclusivament reservada dins del nostre camp professional al diàleg singular amb el malalt.»

....

«El procés de descatalanització que hem sofert i sofrim, més que en cap dels altres països catalans per part del centralisme d'Estat, és tan fort, i el català és tan desconsiderat a casa nostra, que molta gent pensa allà que només pot servir per treballar la vinya o enraonar del temps vell al pedrís de l'era. Quan se sap aquest estat d'alienació en què es troba el nostre idioma és fàcil d'entendre que la seva recuperació passa al nord de l'Albera per la seva rehabilitació, i aquesta necessita, com ho sabeu, la participació de tots els dominis de la comunicació parlada o escrita. Per sort, en el camp de la literatura, escriptors com Josep Sebastià Pons o Jordi Pere Cerdà han demostrat àmpliament el seu valor com a instruments de creació; ara, en el camp de la ciència, vosaltres ens ho heu portat tot.»

Enric Goujon, de Prada de Conflent, fou vicepresident del Dotzè Congrés, el 1984, el de Benicàssim i Castelló; Josep Travé, de Banyuls de la Marenda, fou vicepresident del Tretzè, el 1988, el d'Andorra, i Joan-Jaume Amigó, de Perpinyà, i Josep de Travy, d'Oceja, en foren vocals.

Francesc Català morí la tardor del 1988 i, ara, els Congressos l'enyoren; la seva incansable disposició no ha trobat encara la suplència.

L'ALGUER

NICOLÒ SPIRITU

L'Alguer, 23 de maig de 1995

Els Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana no són estats considerats, fins ara, amb excessiu entusiasme de part dels col·legues algueresos, si considerem llur escassa i discontinua participació.

La primera presència algueresa després de la represa de 1976 és estada al Congrés de Perpinyà d'aquell 1976, de part del cardiòleg Dr. Antoni Oliva, que en fou vicepresident, i de l'escriptor Pasqual Scanu, que presentà una comunicació sobre la pesta a l'Alguer de l'any 1582.

Sol·licitat pel Dr. Oliva, també jo era present en aquella ocasió, també si aquella mia participació és estada del tot marginal i amb poca convicció: de fet no m'era inscrit al Congrés ni havia assistit a ningun altre acte, sinó a la relació del Prof. Scanu. En aquell moment no me donava compte de la importància històrica d'aquell Congrés, amb el qual els metges catalans, després de quaranta anys de silenci, afirmaven el dret a utilitzar la pròpia llengua i demostraven que el català, amb la sua riquesa lexical era en grau, com les altres llengües, de satisfer les exigències de la ciència moderna.

Aquell de Perpinyà no era però el primer encontre en absolut entre metges algueresos i catalans.

L'any 1970 l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears ha triat l'Alguer com seu per la X reunió anual, reunió que s'és transformada en uns moments de germanor gràcies a l'entusiasme del Dr. Oliva, president de l'Agrupació Mèdica Algueresa i dels catalans Dr. Jaume Pi-Figueras, pre-

Figura 82.- L'Himne alguerès, de Ramon Clavellet, pseudònim d'Antoni Ciuffo (1879-1911)

I M N O A L G U E R E S

De la banda de Ponent,
hi ha una terra llunya llunya;
és la nostra Catalunya,
bélla, forta y ranaixent .

En allà, nostros germans,
redimits de la gran prova.
vàn cantant la cansó nova
que atravéssa monts y plans.

Es un crit atronador
per la catalana terra,
que mil ànimas enserra
en un llas de germanor.

Aquest crit és arribat
finsas à la nostra platja.
Catalàns d'Alguer, coratge!
no olvidém nostre passat.

En lo sòuglorios cami
Catalunya sempre avansa;
y, per tot hont passa, llansa
la llevar que ha de flori'.

O germans, no disperém!
Catalunya està fent via.
Prest arribará lo dia
en que tots renaixerém!

Ramon Clavellet
(Antoni Ciuffo)

sident, i del Dr. Frederic Corominas i Beret, secretari, que uniren en el programa actes de l'Acadèmia i actes de l'Agrupació.

Desgraciadament, però, les relacions entre els protagonistes del món mèdic han continuat a tenir aqueix caràcter d'ocasionalitat.

En efecte, després de Perpinyà, els algueresos són estats presents a Castelló-Benicàssim i a Andorra, absents a Reus i Mallorca. És clarament massa poc per no pensar que els metges i biòlegs algueresos no tinguin suficient sensibilitat per a aquell element que és l'esperit i el volant del Congrès: la llengua.

Perquè aquest judici no resulti un poc massa sever, són necessàries algunes consideracions sobre la situació de la llengua de l'Alguer.

Després de segona guerra mundial, amb el procés d'alfabetització més generalitzat i el millorament de les condicions socio-econòmiques, s'és verificat un progressiu abandó de la parlada tradicional, confinada a llenguatge d'algunes categories de treballadors i dels grups socials més pobres. Això ha significat que les famílies en grau de enviar els fills a la Universitat bandejaven l'alguerés, considerat massa dialectal, també de la parlada col·loquial en casa, amb la conseqüència evident que metges i biòlegs amb coneixença del català eren sempre menys.

A part aquests elements intrínsecs i lligats a les dinàmiques històriques i socials pròpies de la situació algueresa, és necessari considerar un altre element extrínsec que però influeix en manera fortament negativa. Els concursos per les places de treball, que són a extensió nacional, poden portar que metges algueresos vagin fora de l'Alguer i que arribin a l'Alguer metges de fora, als quals, naturalment, el problema de la llengua no interessa. Crec siguin aquests els motius pels quals a l'Alguer els metges que parlen alguerés són més o menys solament una dotzena, dins de una població mèdica d'un centenar entre metges hospitalaris, metges de capçalera i metges de medicina pública. El número de biòlegs és molt més petit.

Endemés aqueixos quatre gats, sempre de pressa, sempre ocupadíssims i presos de les exigències de la professió, no tenen mai temps per a participar a la recuperació de la llengua dels pares, que actualment veu a l'Alguer nombrosos protagonistes com institucions públiques, l'Església i Associacions privades, i entre aquestes l'Escola de alguerés «Pasqual Scanu», de la qual m'honor de ésser president, i que a partir del 1982 se dedica, com obra de voluntariat i en forma pràcticament gratuïta, a fer classes de llengua a un centenar d'alumnes cada any.

Mancant també una llei de salvaguarda de la llengua, prevista de la Constitució italiana i mai promulgada, les activitats de les associacions no són finalitzades a projectes o programes comuns, ni tenen un suport institucional i econòmic.

En fi l'Agrupació Mèdica Algueresa, fomentada pel Dr. Oliva, de fet no té més activitats específiques. És nada l'Associazione Medici Generici Algheresi, presidida de metges no algueresos-parlants.

Podem, doncs, considerar, contràriament a com pareix, un fet positiu de u o dos metges o biòlegs al Congr s i un gran esforç els petits contribuents científics presentats a Benicàssim i a Andorra.

Naturalment no és suficient ni podem ésser satisfets:  s necessari implicar tots els col·legues algueresos de naixement, encara que no parlin alguer s, i després els «immigrats», a vegades fascinats de la peculiaritat de la ciutat on viuen i treballen, i per aix , diem, benevolment vulnerables.

Per arribar però a resultats concrets és indispensable fer conèixer a tots l'existència del Congr s, amb una regular presentació a l'Alguer com en les altres àrees lingüistiques. Comprenc que aix  comportaria un gros esforç econòmic i organitzatiu; no tenim però de oblidar que la reivindicació de la nostra identitat ling stica és un dels objectius del Congr s. A més és necessari que els intercanvis entre professionals algueresos i catalans continuïn també en els anys intercongressuals i no solament a nivell d'amistats personals. En aqueix sentit les universitats del Principat, del País Valencià i de les Illes Balears poden jugar un bon paper, obrint les portes, amb facilitacions, a estudiants o recercadors algueresos, organitzant projectes de col·laboració amb la veïna Universitat de Sàsser on estudien la quasi totalitat dels nostres metges i biòlegs. Serien obligats a parlar català, cosa que faran m s fàcilment perquè el sentiran com llengua pròpia, ja que la coneixen del naixement encara que no la parlin.

De part mia, tenc de agrair l'amic Joan Sabaté, vicepresident de l'Associació «Amics de l'Alguer» de Barcelona, que posant-me en contacte amb el Dr. Jordi Gol i Gurina, ha fet en manera que participessi com protagonista, també si molt petit, a Benicàssim, després que al 1976, era estat un simple turista a Perpinyà.

He repetit l'experiència a Andorra i serà segurament a Lleida, perquè el Congr s de Metges i Biòlegs m'ha portat a la convicció que el capital lingüistic que home posseeix no és solament una riquesa cultural, sinó també espiritual, perquè ajunta un possible interès professional a una amistat que difícilment s'oblida, perquè afavorida i protegida amb raguines o arrels històriques comuns.

DES DE LLUNY

ALFRED GINER SOROLLA

Breu avaluació dels congressos de metges i biòlegs de llengua caatalana

Tenim els professionals i científics dels Països Catalans en l'àmbit de la biologia i de la salut un fòrum en els Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana que ens forneix l'oportunitat de contactes, que desitjaríem que fossin menys espaciats. Constitueixen aquestes reunions quadriennals un complement i una mena de presa de reflexió i de punts de decisió complementaris als que es celebren per les distintes institucions, com ho fa la Societat Catalana de Biologia amb l'organització de congressos i conferències internacionals a la Universitat de Barcelona. Trobo especialment estimulants l'intercanvi d'idees i la renovació de coneixences, especialment per al meu cas particular, que si bé solc passar llargues estades al país, l'allunyament durant el període acadèmic em produeix cert dèficit en informació. Una mancança que procuro minvar amb conferències bé a la Universitat de Barcelona, a la de València i a la Catalana d'Estiu a Prada de Conflent.

401

Figura 83.- Alfred Giner i Sorolla (1919), la sàvia discreció

Departament d'Immunologia, Col·legi de Medicina, Universitat de South Florida, Tampa, EUA

Les ciències de la vida, biologia, bioquímica i medicina constantment han figurat com les capdavanteres als Països Catalans. Una tradició que en el segle present ha estat representada fora i dins de casa per figures que entre moltes altres podria citar, des dels pioners de la projecció catalana enllà l'oceà i Pirineus, Duran-Reynals, Jordi Casals, Folch i Pi, Trueta, Grisolia, Oró, Cardús, Massagué, i dins de casa, a F. X. Real, R. Rossell, R. Margalef, R. Guerrero, I. Esteve, Prats i Viñas, O. Casassas, J. Vives, M. Foz, T. Español, A. Prevosti, P. Puigdomènech, J. Vilanova...

A més de l'aspecte professional i científic que constitueixen els fonaments dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, cal considerar la projecció social i gosaria dir, fins i tot, política, que podem exercir dins el conjunt de les nostres terres. No devem els metges i científics dels Països Catalans limitar-nos a les nostres respectives activitats ni sentir-nos en una torre d'ivori. L'apel·latiu de «Llengua Catalana» i no precisament dels «Països Catalans» confereix als nostres Congressos, no tan sols un més ample abast donat el cas dels nombrosos catalans, valencians i mallorquins que realitzen les seues tasques fora de les nostres terres. Cal comptar amb una altra vessant: el denominador comú de la llengua en el sentit de la necessitat de la seva defensa, expansió i vigilància de la seva puresa. Considerada la llengua com la «llar de l'ésser» segons Heidegger, el vincle que lliga i caracteritza un poble, els Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana contribueixen a la consolidació dels ideals catalans dins de l'esfera del coneixement científic i mèdic.

Resum dels treballs presentats als Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, 1980

La recerca contra la tuberculosi constituïa durant els anys 40 i 50 arreu del món una de les majors empreses a les quals es dedicaven nombrosos laboratoris ja que representava la mateixa importància que la SIDA i l'epidèmia de drogues en l'actualitat. Vaig dedicar-me durant cinc anys als Laboratoris Andreu a la preparació dels fàrmacs que es proposaven com a potencialment actius contra el bacil de Koch, així com d'altres de nous. La descoberta l'any 1952 als Laboratoris Hofman-Laroche de Nova Jersey de les propietats tuberculostàtiques de la isoniazida va fer canviar el programa del Laboratori Andreu. Trobant insatisfactoris els nous projectes, després d'haver conclòs el doctorat de Farmàcia a la Universitat de Barcelona a l'any 54 vaig decidir traslladar-me a realitzar investigacions sobre quimioteràpia experimental antineoplàstica a l'Sloan-Kettering Institute for Cancer Research de Nova York.

L'Sloan-Kettering, un centre de recerca privat que fou fundat amb el suport dels Rockefeller, i els dos magnats de la General Motors que varen

donar-li el seu nom, era i és en l'actualitat dels majors dels Estats Units. L'altre és el National Cancer Institute de Bethesda, que depèn de l'estat federal. Vaig arribar a l'Sloan-Kettering (S.K.I.) quan recentment s'havien descobert per un altre laboratori, el Burroughs-Wellcome, pels Drs. Hitchings i Elion, que anys més tard se'ls va guardonar amb el Nobel de Medicina, uns dels primers agents eficaços contra la leucèmia: la 6-mercaptapurina i la thioguanina. Un altre agent —tots ells encara d'ús clínic avui dia—, el metotrexate, introduït pels laboratoris Lederle. Aquests nous agents tenien en comú ser anàlegs de components dels àcids nucleics o relacionats amb el seu metabolisme. No era coincidència que dos anys enrere s'elucidés l'estructura del DNA, amb el seu rol en la biosíntesi de proteïnes i en el de l'herència biològica. La realització d'aquest rol central del DNA, amb la implicació d'ésser aquesta molècula fonamental la diana per a l'atac dels agents carcinogènics tant d'origen químic com per radiació, va despertar l'interès en el disseny de molècules que, com la 6-mercaptapurina, fossin relacionades estructuralment amb els nucleòtids de purines i pirimidines que formen el DNA.

Pels anys 50 i 60 existia al laboratori de síntesi del S.K.I., al qual em vaig incorporar, un esperit diria messiànic, no ja tan sols perquè tot el nostre equip de químics orgànics i bioquímics eren jueus, sinó perquè compartíem l'ètica protestant del treball, així denominada per la persistència, la seriositat en el propòsit i sentit de responsabilitat. Existia aleshores en el nostre grup l'esperança que podríem desenvolupar fàrmacs superiors en eficàcia i reduïda toxicitat als diversos que s'havien emprat clínicament. L'optimisme era un ressò de les consecucions dels anys 40 amb les «drogues meravelloses» que es varen iniciar amb les sulfamides i continuar amb la penicil·lina. El director de l'Institut, C. P. Rhoads, partidari de la quimioteràpia, sovint visitava el nostre laboratori per a encoratjar-nos (si això calia!) diet-nos: «la cura del càncer és a la volta de la cantonada...»

Una nova estratègia es va adoptar el 1972 amb el nomenament d'un nou director, R. A. Good, un immunòleg; vàrem abandonar l'antiga campanya de recerca de citostàtics i radiomimètics en favor d'una nova línia d'agents immunostimulants, així mateix derivats de components d'àcids nucleics. En el programa precedent empràvem com a molècula fonamental l'adenina per dissenyar i sintetitzar nous compostos potencials. L'adenina és una substància que resultava generalment tòxica en molts dels seus derivats, com ara la N-6-hidroxiadenina, que posseïa activitat carcinostàtica per si mateixa o en combinació amb altres agents antineoplàstics. Partint d'aquesta experiència es va inclinar la nostra estratègia envers l'ús de materials bàsics igualment derivats de components del DNA, i va trobar en la hipoxantina la molècula adient, per no posseir toxicitat i perquè en estudis previs havia demostrat que en forma d'alguns dels seus derivats més senzills exhibia activitat immunostimulant en experiments amb rosegadors. Una part dels resul-

tats d'aquestes investigacions foren discutits al Tretzè Congrès a Andorra (1992) sota el títol «Tractament de les immunodeficiències: perspectives i repte».

En el que pertany als altres Congressos, des de Reus al 1980 amb la meua primera presentació «Fonaments i perspectives de la quimioteràpia experimental antineoplàstica: nucleòsids heterocíclics», al Congrès celebrat a Benicàssim-Castellò de la Plana, he tractat en general del que podríem qualificar els dos aspectes del mateix problema, aparentment com a oposats. Són en el fons com les dues cares de la mateixa qüestió: el possible remei, com s'ha discutit abans, i la causa dels distints tipus de càncer. El títol de la meua exposició: «Carcinogènesi química i ambiental: mecanismes, fets i fal·làcies», tractava de les experiències pròpies al meu Laboratori sobre el potencial de les amines substituïdes existents en quasi tots els aliments d'origen animal, de contribuir al conjunt d'agents carcinogènics de l'ambient. A aquesta investigació de tipus bàsic s'afegia una altra: la carcinogènesi iatrogènica, concretament, la determinació de l'efecte en animals d'experimentació de certs medicaments psicotròfics en ús prolongat, sobre el sistema nerviós, en especial tumors cerebrals.

Alguns d'aquests temes i la projecció vers el futur constituïran els temes de la meua presentació al proper Congrès de Lleida.